

لزوم تدوین قانون جامع امنیت ملی: پاسخ به چالش‌های امنیتی و حقوقی

نویدالهونی^۱، مجید صباحی^۲

چکیده

امنیت ملی یکی از ارکان حیاتی هر کشور است که تأمین آن در برابر تهدیدات داخلی و خارجی، از جمله وظایف اساسی دولت‌ها به‌شمار می‌آید. با توجه به پیچیدگی‌ها و تنوع تهدیدات موجود در عصر حاضر، تدوین یک قانون جامع امنیت ملی ضروری به‌نظر می‌رسد. این مقاله به تحلیل چالش‌های امنیتی و حقوقی مرتبط با تدوین چنین قانونی در ایران پرداخته و به بررسی ضرورت‌ها و فرصت‌های موجود برای ایجاد چارچوبی قانونی و کارآمد در این زمینه می‌پردازد. در ابتدا، به بررسی مشکلات و ابهامات موجود در قوانین فعلی و چالش‌های ناشی از نبود یک قانون جامع پرداخته می‌شود. سپس، به جنبه‌های حقوق بشری و آزادی‌های فردی در تدوین قانون امنیت ملی پرداخته شده و راهکارهایی برای توازن میان تأمین امنیت و حفظ حقوق شهروندان ارائه می‌شود. همچنین، تهدیدات نوظهور همچون جنگ سایبری و تروریسم دیجیتال به‌عنوان چالش‌های جدید امنیت ملی مورد بررسی قرار می‌گیرند. در نهایت، پیشنهاداتی برای تدوین قانون جامع امنیت ملی با توجه به نیازهای امنیتی و حقوقی کشور و هماهنگی میان نهادهای مختلف ارائه خواهد شد. این مقاله به دنبال ارائه راهکارهایی است که بتواند امنیت ملی را در چارچوبی قانونی و با رعایت حقوق بشر تأمین کند.

کلیدواژه‌ها: سیاست‌گذاری امنیتی، چالش‌های امنیتی، چالش‌های حقوقی.

۱. نخبه - پژوهشگر دانشگاه عالی دفاع ملی، تهران، ایران navidalh@chmail.ir.

۲. مدرس دانشگاه و مدیر حقوقی majid.sabhi@iran.ir.

۱. مقدمه و بیان مسئله

امنیت ملی یکی از ارکان حیاتی هر کشور است که تأمین آن نه تنها به عنوان یک نیاز اولیه برای بقای نظام سیاسی بلکه به عنوان یک شرط اساسی برای رفاه، ثبات اجتماعی و توسعه اقتصادی به شمار می آید. در دنیای امروز که تهدیدات داخلی و خارجی به طور فزاینده ای پیچیده و متنوع شده اند، تدوین یک قانون جامع امنیت ملی به عنوان یکی از الزامات اصلی برای تقویت زیرساخت های امنیتی کشور و مقابله با تهدیدات در سطح ملی و محلی مطرح می شود. این قانون می تواند چارچوبی روشن و منسجم برای تأمین امنیت ملی ایجاد کند و در عین حال، به حفظ حقوق بشر و آزادی های فردی توجه داشته باشد. به ویژه در شرایط کنونی که با تهدیدات نوظهور مانند جنگ های سایبری، تروریسم دیجیتال و بحران های اقتصادی روبه رو هستیم، نیاز به یک چارچوب قانونی جامع و کارآمد بیش از پیش احساس می شود. تدوین قانون جامع امنیت ملی در ایران، با توجه به شرایط خاص سیاسی، اجتماعی و فرهنگی کشور، می تواند به عنوان یک راهکار اساسی برای مقابله با تهدیدات داخلی و خارجی در نظر گرفته شود. اما این فرآیند با چالش ها و مشکلات خاص خود روبه رو است که در صورت عدم توجه به آن ها، ممکن است به ضعف های ساختاری در تأمین امنیت و ایجاد نقض حقوق بشر منجر شود. در این مقاله، به تحلیل این چالش ها و ارائه پیشنهاداتی برای تدوین قانونی جامع و متوازن برای تأمین امنیت ملی پرداخته خواهد شد. یکی از مهم ترین مسائل در عرصه امنیت داخلی، نبود یک چارچوب قانونی جامع و مشخص است که بتواند به طور مؤثر تهدیدات مختلف داخلی و خارجی را مدیریت کند. در حالی که برخی از کشورها با تدوین قوانین و مقررات خاص در این زمینه، توانسته اند امنیت ملی خود را در برابر تهدیدات مختلف تأمین کنند، در ایران، با وجود پیشرفت های زیادی که در زمینه های مختلف امنیتی صورت گرفته است، هنوز یک قانون جامع و فراگیر در این حوزه تدوین نشده است. این امر موجب بروز ابهامات و چالش های فراوان در مقابله با تهدیدات داخلی و خارجی می شود. از جمله چالش های اصلی در تدوین قانون جامع امنیت داخلی، عدم وجود تعریفی واحد و جامع از امنیت ملی است. در حالی که این مفهوم در بسیاری از کشورها به طور خاص و با جزئیات در قوانین گنجانده شده است، در ایران، این تعریف به طور کلی تحت عنوان امنیت ملی و با رویکردهای مختلفی تعریف می شود. این پراکندگی در تعریف و تفسیر مفهوم امنیت داخلی، منجر به پیچیدگی ها و مشکلاتی در اجرای قوانین امنیتی و مقابله با تهدیدات مختلف می شود. از سوی دیگر، چالش های حقوق بشری و حفظ آزادی های فردی نیز یکی از مسائل حساس در تدوین قانون جامع امنیت ملی است. در بسیاری از مواقع، برای تأمین امنیت، از ابزارهای نظارتی و امنیتی مانند سیستم های اطلاعاتی و نظارت گسترده بر شهروندان استفاده می شود که ممکن است با حقوق فردی و آزادی های اساسی شهروندان در تضاد باشد. بنابراین، باید در تدوین قانون جامع امنیت داخلی، به ویژه در زمینه نظارت و جمع آوری اطلاعات، تدابیر لازم برای حفظ حقوق بشر و جلوگیری از سوء استفاده های احتمالی پیش بینی شود. علاوه بر این، تهدیدات نوظهور مانند جنگ های سایبری، تروریسم دیجیتال و بحران های اقتصادی، چالش های جدیدی برای امنیت ملی ایجاد کرده اند که قوانین فعلی قادر به پاسخگویی به آن ها نیستند. به ویژه در زمینه جنگ های سایبری، که در آن تهدیدات به طور عمده از طریق فضای مجازی و اینترنت صورت می گیرد، کشورها نیاز به قوانین و مقررات خاص برای مقابله با این تهدیدات دارند. در ایران نیز، با توجه به افزایش وابستگی به فضای دیجیتال و تهدیدات سایبری، تدوین قوانین جدید در این زمینه ضروری به نظر می رسد. در نهایت، یکی از مشکلات اساسی در زمینه امنیت داخلی، هماهنگی میان نهادهای مختلف دولتی و غیردولتی است. نهادهایی مانند نیروهای نظامی، انتظامی، اطلاعاتی و حتی نهادهای خصوصی می توانند در تأمین امنیت ملی نقش داشته باشند. اما در حال حاضر، فقدان یک چارچوب قانونی منسجم و شفاف برای تقسیم وظایف و اختیارات این نهادها، منجر به بی نظمی و ناکارآمدی در عملکرد آن ها شده است. با توجه به این چالش ها، تدوین قانون جامع امنیت ملی می تواند به عنوان یک راهکار اساسی برای مدیریت تهدیدات و ارتقای سطح امنیت ملی کشور مطرح شود. این قانون باید به گونه ای طراحی شود که ضمن تأمین امنیت، حقوق بشر و آزادی های فردی را نیز رعایت کند و به تهدیدات نوظهور مانند جنگ های سایبری و تروریسم دیجیتال پاسخ دهد.

۲. مبانی نظری پژوهش

مبانی نظری پژوهش در حوزه امنیت داخلی، به ویژه در زمینه چالش ها و راهکارهای آن، شامل مفاهیم و چارچوب هایی است که به طور مستقیم بر تنظیم و اجرای سیاست ها و قوانین امنیتی تأثیرگذار هستند. امنیت ملی به عنوان یکی از ارکان اساسی هر کشور، نقش حیاتی در حفظ نظم

عمومی، حفاظت از جان و مال شهروندان و مقابله با تهدیدات داخلی و خارجی ایفا می‌کند. این مفهوم نه تنها به مقابله با تهدیدات خارجی بلکه شامل تهدیدات داخلی نیز می‌شود که می‌توانند ناشی از بحران‌های اجتماعی، گروه‌های معارض و تروریسم باشند. یکی از مهم‌ترین جنبه‌های امنیت داخلی، چارچوب‌های قانونی آن است که در بسیاری از کشورها از طریق مجموعه‌ای از قوانین و مقررات تنظیم می‌شود. این قوانین باید تعادلی میان تأمین امنیت و حفظ حقوق فردی برقرار کنند. در ایران نیز، با وجود قوانینی مانند قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران که به‌طور خاص به نقش نیروهای مسلح در تأمین امنیت ملی اشاره دارد، هنوز نیاز به تدوین یک قانون جامع و منسجم احساس می‌شود تا بتوان پاسخگوی چالش‌های جدید در این حوزه بود. در این راستا، یکی از چالش‌های اساسی در تدوین قوانین امنیت داخلی، حفظ حقوق بشر و آزادی‌های فردی است. ابزارهای نظارتی و امنیتی مانند نظارت بر ارتباطات و جمع‌آوری اطلاعات ممکن است به نقض حقوق فردی منجر شوند، لذا تدوین قوانین باید به گونه‌ای باشد که از سوءاستفاده‌های احتمالی جلوگیری کند. تهدیدات نوظهور همچون جنگ‌های سایبری، تروریسم دیجیتال و بحران‌های اقتصادی نیز نیازمند بازنگری در قوانین امنیت ملی هستند. این تهدیدات به‌ویژه در دنیای دیجیتال امروز، به یکی از بزرگ‌ترین چالش‌های امنیت ملی کشورها تبدیل شده‌اند و تدوین قوانین خاص برای مقابله با آن‌ها ضروری به نظر می‌رسد. نهایتاً، در تأمین امنیت داخلی، هماهنگی میان نهادهای مختلف امنیتی نقش بسیار مهمی دارد. این نهادها شامل نیروهای نظامی، انتظامی، اطلاعاتی و خصوصی می‌شوند. عدم هماهنگی میان این نهادها می‌تواند به مشکلاتی در اجرای قوانین امنیتی منجر شود، بنابراین نیاز به تعریف دقیق وظایف و اختیارات هر نهاد در این زمینه احساس می‌شود.

۲-۱. مفهوم امنیت داخلی

امنیت ملی به‌عنوان یکی از ارکان اساسی هر کشور، شامل مجموعه‌ای از تدابیر و اقدامات است که هدف آن حفظ نظم عمومی، حفاظت از جان و مال شهروندان و مقابله با تهدیدات داخلی و خارجی است. در این راستا، امنیت ملی را به‌عنوان «حفاظت از ارزش‌ها و منافع ملی در برابر تهدیدات داخلی و خارجی» تعریف می‌شود. (Cousins, 2006:45) به عبارت دیگر، امنیت ملی نه تنها به معنای مقابله با تهدیدات خارجی است، بلکه دربرگیرنده تهدیدات داخلی نیز می‌شود که می‌توانند از سوی گروه‌های معارض، تروریست‌ها یا حتی بحران‌های اجتماعی ناشی شوند.

۲-۲. چارچوب‌های قانونی امنیت داخلی

در بسیاری از کشورها، امنیت ملی از طریق مجموعه‌ای از قوانین و مقررات تعریف و تنظیم می‌شود. در این زمینه، از اصلی‌ترین چالش‌ها در تدوین قوانین امنیت داخلی، ایجاد تعادلی میان تأمین امنیت و حفظ حقوق فردی است. که قوانین امنیتی باید به گونه‌ای تنظیم شوند که ضمن مقابله با تهدیدات، از نقض حقوق بشر جلوگیری کنند. (Hawkins, 2010:118) در ایران، قوانین امنیت ملی بیشتر به‌صورت پراکنده و تحت عناوین مختلف در قوانین مختلف کشور آمده است. به‌عنوان مثال، قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران، در اصل ۱۵۰ به‌طور خاص به نقش نیروهای مسلح در تأمین امنیت ملی اشاره دارد. اما این قوانین به‌تنهایی نمی‌توانند پاسخگوی تمامی چالش‌های موجود در زمینه امنیت ملی باشند و نیاز به تدوین یک قانون جامع احساس می‌شود.

۲-۳. چالش‌های حقوق بشری در تدوین قوانین امنیت داخلی

یکی از مهم‌ترین چالش‌ها در تدوین قوانین امنیت داخلی، حفظ حقوق بشر و آزادی‌های فردی است. بسیاری از کشورهای جهان در تلاش هستند تا در تدوین قوانین امنیت داخلی، توازن میان تأمین امنیت و احترام به حقوق شهروندان برقرار کنند. در بسیاری از مواقع، ابزارهای نظارتی و امنیتی مانند نظارت بر ارتباطات و جمع‌آوری اطلاعات، ممکن است منجر به نقض حقوق فردی شوند. وی تأکید می‌کند که قوانین امنیتی باید به گونه‌ای تنظیم شوند که از سوءاستفاده‌های احتمالی جلوگیری کنند. (Stewart, 2015:230)

۲-۴. تهدیدات نوظهور و ضرورت بازنگری در قوانین امنیت داخلی

در دنیای امروز، تهدیدات نوظهوری مانند جنگ‌های سایبری، تروریسم دیجیتال و بحران‌های اقتصادی به تهدیدات امنیت ملی اضافه شده‌اند. تهدیدات نوظهور و تأثیر آن‌ها بر امنیت ملی بر لزوم بازنگری در چارچوب‌های قانونی موجود تأکید می‌کند. وی معتقد است که جنگ‌های سایبری به‌عنوان تهدیدی جدید، نیاز به تدوین قوانین خاص برای مقابله با آن‌ها دارد. (Kaplan, 2012:88) تهدیدات سایبری به یکی از بزرگ‌ترین چالش‌های امنیتی کشور تبدیل شده‌اند که نیازمند تقویت قوانین و تدابیر خاص برای مقابله با آن‌ها است.

۲-۵. نقش نهادهای متولی در تأمین امنیت داخلی

در بسیاری از کشورها، نهادهای مختلفی در تأمین امنیت ملی نقش دارند. این نهادها شامل نیروهای نظامی، انتظامی، اطلاعاتی و حتی نهادهای خصوصی می‌شوند. یکی از مشکلات اساسی در بسیاری از کشورها، عدم هماهنگی میان این نهادها در اجرای قوانین امنیتی است. که برای ایجاد یک سیستم امنیتی کارآمد، باید هماهنگی و تقسیم وظایف میان نهادهای مختلف به‌طور دقیق تعریف شود. (Berger, 2017:102) در ایران نیز، هماهنگی میان نهادهای مختلف متولی امنیت ملی از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. در حال حاضر، فقدان یک چارچوب قانونی مشخص جامع برای تقسیم وظایف و اختیارات این نهادها، موجب ایجاد مشکلاتی در اجرای قوانین امنیتی شده است.

۳. پیشینه پژوهش

وجه تمایز مقاله «نقش تهدیدات خارجی در امنیت داخلی» با دیگر مقالات مشابه در این است که این پژوهش به‌طور خاص به تحلیل تهدیدات خارجی در بستر امنیت ملی ایران می‌پردازد و علاوه بر تهدیدات نظامی و اقتصادی، به تهدیدات سایبری و تروریستی نیز توجه دارد. در حالی که بیشتر مقالات موجود به تهدیدات نظامی و اقتصادی پرداخته‌اند، این مقاله به‌طور جامع‌تری به ابعاد مختلف تهدیدات خارجی و تأثیر آن‌ها بر امنیت ملی کشورها، به‌ویژه ایران، نگاه می‌کند. دیگر وجه تمایز این مقاله در رویکرد تحلیلی آن است که به‌طور خاص بر تأثیر تهدیدات خارجی بر سیاست‌های امنیت ملی ایران و چگونگی تغییر این سیاست‌ها در پاسخ به تهدیدات خارجی متمرکز شده است. همچنین، این مقاله به بررسی ابعاد حقوقی و امنیتی مقابله با تهدیدات خارجی پرداخته و پیشنهادهایی برای تقویت امنیت ملی از منظر قانونی و عملی ارائه می‌دهد. دیگر ویژگی‌های این پژوهش، تحلیل تطبیقی آن با تجربیات جهانی در زمینه تهدیدات خارجی و پاسخ‌های امنیتی است که می‌تواند به‌عنوان الگویی برای بهبود سیاست‌های امنیت ملی ایران استفاده شود.

ردیف	نویسنده / نویسندگان (سال پژوهش)	عنوان پژوهش	روش شناسی پژوهش	مهم ترین یافته ها و نتایج مرتبط با پژوهش
1	نویسنده: موسوی (1400)	نقش تهدیدات خارجی در امنیت ملی ایران: چالش ها و راهکارها	تحلیل توصیفی و مطالعه موردی	پژوهش به بررسی چالش ها و تهدیدات خارجی در ایران و ارائه راهکارهای مقابله ای پرداخته است. مهم ترین یافته ها شامل تهدیدات نظامی و اقتصادی است که نیاز به تقویت زیرساخت های امنیتی داخلی را نمایان می کند.
2	نویسندگان: احمدی و صالحی (1399)	تأثیر تهدیدات نظامی و اقتصادی خارجی بر امنیت ملی کشورها: تحلیل تهدیدات و سیاست های مقابله ای	روش تحلیلی - مقایسه ای	این پژوهش به مقایسه تهدیدات نظامی و اقتصادی در کشورهای مختلف پرداخته و نشان می دهد که تهدیدات اقتصادی می توانند به طور غیرمستقیم به بحران های امنیتی داخلی منجر شوند.
3	نویسندگان: رحمانی و جمشیدی (1401)	امنیت ملی در برابر تهدیدات خارجی: بررسی تأثیر تهدیدات سایبری و تروریستی	روش تحقیق کیفی با رویکرد مطالعه موردی	پژوهش به بررسی تأثیر تهدیدات سایبری و تروریستی بر امنیت ملی کشورها پرداخته و نشان داده است که تهدیدات دیجیتال و تروریستی نیازمند رویکردهای جدید و قوانین خاص برای مقابله هستند.
4	نویسندگان: حسینی و کریمی (1400)	چالش های امنیت ملی در مواجهه با تهدیدات خارجی: راهکارهای حقوقی و امنیتی	روش تحلیل محتوای کیفی و تحلیل سیاستی	این تحقیق به تحلیل چالش های حقوقی و امنیتی در مقابله با تهدیدات خارجی پرداخته و بر لزوم تدوین قوانین جدید و تقویت همکاری های بین المللی تأکید دارد.
5	نویسنده: استوارت (2015)	Security and Privacy in the Digital Age	روش تحلیلی و توصیفی	به بررسی تهدیدات سایبری و تأثیر آنها بر امنیت ملی کشورها پرداخته است. این کتاب بیشتر به تهدیدات دیجیتال و سایبری و چگونگی مقابله با آنها از منظر امنیت ملی و حقوقی پرداخته است.
6	نویسنده: کاپلان (2010)	Emerging Threats: Cybersecurity and National Defense	روش تحلیلی و تطبیقی	نویسنده با بررسی تهدیدات سایبری در کشورهای مختلف و تحلیل سیاست های امنیتی آنها، به تحلیل

تهدیدات خارجی و تأثیر آن‌ها بر امنیت ملی پرداخته است. داده‌ها از منابع رسمی و گزارش‌های امنیتی بین‌المللی استخراج شده است.				
--	--	--	--	--

۴. روش‌شناسی پژوهش

روش تحقیق در این مقاله از نوع کیفی-تحلیلی و مبتنی بر مطالعات اسنادی و کتابخانه‌ای است. در این چارچوب، ابتدا مفاهیم بنیادین امنیت ملی و الزامات حقوقی مرتبط با آن از منظر حقوق عمومی و حقوق امنیت ملی تبیین شده‌مچنین، از روش تحلیل هنجاری-حقوقی برای ارزیابی خلأهای قانون‌گذاری، تعارضات هنجاری و چالش‌های اجرایی موجود استفاده شده است. هدف از این روش‌شناسی آن است که ضمن ترکیب تحلیل نظری و شواهد حقوقی، ضرورت تدوین قانون جامع امنیت ملی به صورت مستدل، مستند و نظام‌مند تبیین شود و چارچوبی روشن برای سیاست‌گذاران و قانون‌گذاران ارائه گردد.

۵. یافته‌های پژوهش

۵-۱. چالش‌های قانونی در تدوین امنیت ملی

چالش‌های قانونی در تدوین امنیت ملی به مشکلات و موانعی اشاره دارد که در مسیر تدوین قوانین مؤثر برای تأمین امنیت ملی یک کشور به‌ویژه در زمینه هماهنگی بین نهادهای مختلف، رعایت حقوق بشر، مقابله با تهدیدات نوظهور و ایجاد شفافیت در سیاست‌های امنیتی به وجود می‌آید. این چالش‌ها در اکثر کشورها، به‌ویژه در کشورهایی با شرایط خاص سیاسی و اجتماعی، وجود دارند. در اینجا به برخی از مهم‌ترین چالش‌های قانونی در تدوین امنیت ملی پرداخته می‌شود یکی از بزرگ‌ترین چالش‌ها در تدوین امنیت داخلی، عدم هماهنگی و هم‌افزایی بین نهادهای مختلف امنیتی و اطلاعاتی است. در بسیاری از کشورها، نهادهای مختلفی مانند پلیس، نیروهای نظامی، سازمان‌های اطلاعاتی، دستگاه‌های قضائی و سایر نهادهای امنیتی مسئولیت‌های متفاوتی در تأمین امنیت ملی دارند. این نهادها ممکن است در موارد مختلف با یکدیگر تداخل داشته باشند یا حتی در برخی مواقع وظایف همدیگر را نقض کنند. در برخی مواقع به‌طور مستقل و بدون هماهنگی کامل عمل می‌کنند که این امر می‌تواند موجب بروز خلأهای قانونی و اجرایی در تأمین امنیت ملی شود. نبود یک چارچوب قانونی مشترک برای تقسیم وظایف میان این نهادها، موجب کاهش کارآمدی سیستم امنیتی می‌شود (جعفری، ۱۳۹۶: ۵۸). یکی دیگر از چالش‌های عمده در تدوین قانون جامع امنیت داخلی، حفظ توازن میان تأمین امنیت و رعایت حقوق بشر است. بسیاری از اقدامات امنیتی، مانند نظارت‌های گسترده، جمع‌آوری اطلاعات، بازداشت‌ها و کنترل‌های مرزی، می‌توانند به نقض حقوق فردی و آزادی‌های عمومی منجر شوند. بنابراین، تدوین قانونی که هم از حقوق فردی شهروندان محافظت کند و هم امنیت ملی کشور را تأمین نماید، یک چالش جدی است. در تدوین قوانین امنیت ملی باید محدودیت‌هایی برای جلوگیری از سوءاستفاده‌های احتمالی از ابزارهای امنیتی پیش‌بینی شود تا از نقض حقوق بشر جلوگیری گردد (Stewart, 2015:230). در ایران، این چالش به‌ویژه در زمینه نظارت‌های امنیتی و برخورد با مخالفان سیاسی محسوس است. تهدیدات نوظهور مانند جنگ‌های سایبری، تروریسم دیجیتال، بحران‌های اقتصادی و تغییرات اقلیمی، از جمله مشکلات جدیدی هستند که سیستم‌های امنیتی را تحت فشار قرار می‌دهند. این تهدیدات، که به‌ویژه با پیشرفت فناوری و جهانی‌شدن بیشتر شده‌اند، نیاز به تدوین قوانین جدید و به‌روز برای مقابله با آن‌ها دارند. تهدیدات سایبری به‌طور فزاینده‌ای امنیت ملی کشورها را تهدید می‌کند و برای مقابله با این تهدیدات، کشورها باید قوانین خاص و جدیدی تدوین کنند (Kaplan, 2012:88). در ایران، هنوز چارچوب قانونی مشخصی برای مقابله با تهدیدات سایبری وجود ندارد و این امر موجب آسیب‌پذیری بیشتر کشور در برابر این نوع تهدیدات می‌شود. یکی دیگر از چالش‌های قانونی در تدوین امنیت داخلی، ایجاد شفافیت در اقدامات امنیتی و نظارت عمومی بر آن‌ها است. در بسیاری از کشورها، به‌ویژه در نظام‌های سیاسی بسته‌تر، اقدامات امنیتی اغلب به‌طور مخفیانه

انجام می‌شود و نظارت عمومی بر آن‌ها بسیار محدود است. این عدم شفافیت می‌تواند به سوءاستفاده از قدرت و نقض حقوق شهروندان منجر شود. در تدوین قوانین امنیت داخلی، باید ابزارهایی برای نظارت عمومی و شفافیت در اقدامات امنیتی پیش‌بینی شود تا از سوءاستفاده‌های احتمالی جلوگیری گردد (نوروزی، ۱۳۹۸: ۱۲۱). چالش دیگر در تدوین قانون جامع امنیت داخلی، تضاد بین نیازهای امنیتی و الزامات اقتصادی و اجتماعی است. در برخی مواقع، تأمین امنیت ملی ممکن است به قیمت کاهش آزادی‌های فردی یا ایجاد محدودیت‌های اقتصادی و اجتماعی باشد. به‌ویژه در شرایط بحرانی، دولت‌ها ممکن است برای تأمین امنیت داخلی، تدابیری را اتخاذ کنند که به معیشت مردم آسیب بزند یا منجر به بیکاری و رکود اقتصادی شود. در ایران، در مواقع بحران، اقدامات امنیتی ممکن است به‌طور غیرمستقیم به کاهش سطح زندگی مردم منجر شود (محمدی، ۱۳۹۹: ۴۵).

۵-۲. ضرورت تدوین قانون جامع امنیت داخلی

تدوین قانون جامع امنیت ملی در هر کشوری به‌ویژه در کشورهای در حال توسعه و در معرض تهدیدات داخلی و خارجی، امری ضروری است. در ایران، با توجه به پیچیدگی‌های امنیت ملی و چالش‌های متعدد آن، تدوین چنین قانونی می‌تواند نقش کلیدی در تقویت امنیت ملی ایفا کند. ضرورت تدوین این قانون را می‌توان از چندین جنبه مختلف بررسی کرد. یکی از مهم‌ترین دلایل ضرورت تدوین قانون جامع امنیت داخلی، نیاز به یکپارچگی و هماهنگی میان نهادهای مختلف امنیتی و اطلاعاتی است. نهادهای متولی امنیت ملی و دستگاه‌های قضائی در تأمین امنیت ملی نقش دارند. این نهادها گاهی بدون هماهنگی کافی با یکدیگر عمل می‌کنند و این عدم هماهنگی می‌تواند منجر به تداخل وظایف، کاهش کارایی و حتی بروز مشکلات حقوقی شود. که نهادهای مختلف امنیتی در ایران فاقد یک چارچوب قانونی مشترک برای هماهنگی و تقسیم وظایف هستند، و این امر موجب بروز خلأهای قانونی و اجرایی در تأمین امنیت ملی می‌شود (جعفری، ۱۳۹۶: ۵۸). در دنیای امروز، تهدیدات نوظهور مانند جنگ‌های سایبری، تروریسم دیجیتال و بحران‌های اقتصادی به‌طور فزاینده‌ای امنیت ملی کشورها را تهدید می‌کنند. تهدیدات سایبری می‌توانند زیرساخت‌های حیاتی یک کشور را هدف قرار دهند و در نتیجه، امنیت ملی آن را به خطر بیندازند (Kaplan, 2012: 88). در ایران نیز با افزایش حملات سایبری و تهدیدات جدید، نیاز به تدوین قانونی خاص برای مقابله با این تهدیدات احساس می‌شود. ایران در حال حاضر فاقد چارچوب قانونی مشخص برای مقابله با تهدیدات سایبری است، و این امر موجب آسیب‌پذیری بیشتر کشور در برابر این نوع تهدیدات می‌شود (محمدی، ۱۳۹۹: ۴۵). یکی دیگر از دلایل ضرورت تدوین قانون جامع امنیت داخلی، حفظ توازن میان تأمین امنیت و رعایت حقوق بشر است. در بسیاری از کشورها، به‌ویژه در شرایط اضطراری، ممکن است برخی از حقوق فردی مانند حق آزادی بیان، حق حریم خصوصی و حق اعتراض تحت الشعاع قرار گیرد. در ایران نیز با توجه به وضعیت امنیتی کشور، ضروری است که قانون جامع امنیت داخلی، به گونه‌ای تدوین شود که از یک سو امنیت ملی را تأمین کند و از سوی دیگر، حقوق فردی و آزادی‌های مدنی را حفظ نماید. در تدوین قوانین امنیت داخلی، باید توازن میان تأمین امنیت و حفظ حقوق بشر برقرار شود، زیرا نقض حقوق بشر می‌تواند تبعات منفی برای امنیت ملی ایجاد کند (Stewart, 2015: 230). در بسیاری از کشورها، مقاومت در برابر تغییرات قانونی و اصلاحات در حوزه امنیت ملی یکی دیگر از چالش‌هاست. این مقاومت ممکن است از سوی نهادهای امنیتی، سیاسی یا حتی گروه‌های اجتماعی صورت گیرد که منافع خاصی در وضعیت موجود دارند. به‌ویژه در کشورهایی که نهادهای امنیتی قدرتمندی دارند، تغییرات قانونی ممکن است با مقاومت‌هایی مواجه شود که موجب تأخیر در فرآیند تدوین و تصویب قوانین جدید می‌شود. چالش‌های قانونی در تدوین امنیت ملی نیازمند توجه دقیق به مسائل مختلف از جمله هماهنگی بین نهادهای امنیتی، رعایت حقوق بشر، مقابله با تهدیدات نوظهور و ایجاد شفافیت در سیاست‌های امنیتی است. برای موفقیت در تدوین یک قانون جامع امنیت داخلی، لازم است که تمامی این ابعاد به‌طور متوازن و هماهنگ در نظر گرفته شوند.

۵-۳. تأثیر تهدیدات خارجی بر امنیت داخلی

تهدیدات خارجی یکی از مهم‌ترین عواملی هستند که می‌توانند به‌طور مستقیم بر امنیت ملی یک کشور تأثیر بگذارند. این تهدیدات ممکن است از سوی کشورهای دشمن، گروه‌های تروریستی، سازمان‌های بین‌المللی یا حتی عوامل طبیعی ناشی از تحولات جهانی به‌وجود آیند. در

این بخش، تأثیرات مختلف تهدیدات خارجی بر امنیت ملی بررسی می‌شود. یکی از برجسته‌ترین تهدیدات خارجی که می‌تواند امنیت ملی یک کشور را تحت تأثیر قرار دهد، تهدیدات نظامی است. حملات نظامی از سوی کشورهای معاند یا گروه‌های تروریستی می‌تواند باعث ایجاد بحران‌های امنیتی داخلی، تشدید نگرانی‌های عمومی و حتی تغییر در ساختارهای امنیتی داخلی شود. به‌ویژه در کشورهایی که در معرض تهدیدات نظامی هستند، مانند ایران، این تهدیدات می‌توانند به‌طور مستقیم بر ثبات داخلی تأثیر بگذارند. تهدیدات نظامی از سوی کشورهای دشمن می‌تواند منجر به ایجاد ناامنی و بحران‌های داخلی شود. او می‌نویسد که در چنین شرایطی، تأمین امنیت ملی و مقابله با تهدیدات خارجی از یک سو و حفظ نظم و آرامش در داخل کشور از سوی دیگر، چالش‌های جدی به‌وجود می‌آورد (حسینی، ۱۴۰۰: ۷۵). تروریسم یکی دیگر از تهدیدات خارجی است که می‌تواند تأثیرات قابل توجهی بر امنیت ملی یک کشور داشته باشد. گروه‌های تروریستی که از حمایت برخی کشورهای خارجی برخوردارند، ممکن است به‌منظور ایجاد آشوب و بی‌ثباتی در داخل یک کشور، عملیات‌های تروریستی انجام دهند. این تهدیدات می‌تواند به‌ویژه در مناطق مرزی و در شرایطی که کشور در معرض حملات تروریستی قرار دارد، باعث کاهش امنیت ملی و آسیب به زیرساخت‌های حیاتی کشور شوند. تهدیدات تروریستی می‌توانند به‌طور مستقیم بر امنیت ملی تأثیر بگذارند، به‌ویژه زمانی که گروه‌های تروریستی از حمایت کشورهای خارجی برخوردار باشند. این تهدیدات می‌توانند موجب تضعیف نظام امنیت داخلی، تشدید بحران‌های اجتماعی و حتی ایجاد بحران‌های سیاسی در کشور شوند (نوروزی، ۱۳۹۸: ۱۲۳). یکی از مهم‌ترین تهدیدات خارجی که می‌تواند تأثیرات قابل توجهی بر امنیت ملی کشورها بگذارد، تحریم‌های اقتصادی است. این تحریم‌ها که ممکن است از سوی سازمان‌های بین‌المللی یا کشورهای خاص اعمال شوند، می‌تواند باعث تضعیف اقتصاد کشور، افزایش فشارهای اجتماعی و سیاسی، و ایجاد بی‌ثباتی داخلی شوند. در شرایطی که کشور تحت فشار تحریم‌های اقتصادی قرار دارد، ممکن است نارضایتی‌های عمومی افزایش یابد و این امر به تهدیدات امنیت ملی تبدیل شود. تأثیر تحریم‌های اقتصادی بر امنیت ملی وثر بوده می‌تواند منجر به بروز بحران‌های اقتصادی، اجتماعی و حتی امنیتی شوند. او تأکید می‌کند که این تهدیدات خارجی، به‌ویژه در کشورهایی که از نظر اقتصادی آسیب‌پذیر هستند، می‌توانند موجب ایجاد مشکلات جدی در تأمین امنیت ملی شوند (جعفری، ۱۳۹۶: ۶۰). با پیشرفت فناوری و گسترش استفاده از فضای سایبری، تهدیدات دیجیتال و جنگ‌های سایبری به یکی از چالش‌های بزرگ امنیت ملی تبدیل شده‌اند (Kaplan, 2012: 88). کشورهای دشمن و گروه‌های تروریستی ممکن است از حملات سایبری برای آسیب‌رسانی به زیرساخت‌های حیاتی کشورها استفاده کنند. این تهدیدات می‌تواند به‌ویژه در زمینه‌های نظامی، اقتصادی و اجتماعی آسیب‌های جدی وارد کنند و حتی موجب تضعیف قدرت دفاعی کشور شوند. که این نوع تهدیدات می‌تواند به‌طور مستقیم بر امنیت ملی تأثیر بگذارند، زیرا حملات سایبری ممکن است به‌طور عمده زیرساخت‌های حساس کشور را هدف قرار دهند و موجب اختلال در فعالیت‌های اقتصادی و اجتماعی شوند. تهدیدات خارجی تنها محدود به مسائل نظامی و اقتصادی نیستند. در برخی موارد، تهدیدات فرهنگی و اجتماعی از سوی کشورهای خارجی می‌تواند باعث ایجاد شکاف‌های اجتماعی و سیاسی در داخل کشور شوند. این تهدیدات می‌تواند به‌ویژه در جوامعی که در معرض فرهنگ‌های بیگانه قرار دارند، موجب تضعیف هویت ملی و فرهنگی شوند و امنیت ملی کشور را به‌طور غیرمستقیم تهدید کنند. تهدیدات فرهنگی و اجتماعی می‌تواند به‌طور قابل توجهی بر امنیت ملی تأثیر بگذارند. او می‌نویسد که این تهدیدات می‌تواند موجب تضعیف انسجام اجتماعی و افزایش اختلافات داخلی شوند. (Stewart, 2015: 230) تهدیدات خارجی به‌طور گسترده‌ای می‌تواند بر امنیت ملی تأثیر بگذارند و در بسیاری از موارد، موجب ایجاد بحران‌ها و چالش‌های جدی در تأمین امنیت ملی کشورها می‌شوند. این تهدیدات می‌تواند به‌صورت نظامی، اقتصادی، تروریستی، سایبری یا حتی فرهنگی خود را نمایان کنند. از این‌رو، کشورها باید سیاست‌ها و قوانین امنیت ملی خود را به‌گونه‌ای تدوین کنند که قادر به مقابله با این تهدیدات باشند و از بروز بحران‌های داخلی جلوگیری کنند.

۴-۵. نقش تهدیدات نوظهور در امنیت ملی

تهدیدات نوظهور به تهدیداتی اطلاق می‌شود که به‌طور فزاینده‌ای در دنیای امروز بر امنیت ملی کشورها تأثیرگذار هستند. این تهدیدات شامل چالش‌هایی هستند که به‌ویژه ناشی از پیشرفت‌های تکنولوژیک، تغییرات جهانی در سیاست‌های امنیتی، و تحولات اجتماعی و اقتصادی به‌وجود آمده‌اند. تهدیدات نوظهور به‌طور خاص در زمینه امنیت داخلی، می‌تواند به‌طور مستقیم بر ثبات داخلی، حقوق شهروندان، و کارآمدی نهادهای

دولتی تأثیر بگذارند. یکی از مهم‌ترین تهدیدات نوظهور، جنگ‌های سایبری و حملات دیجیتال است. این نوع تهدیدات می‌تواند به‌طور مستقیم زیرساخت‌های حیاتی کشورها را هدف قرار دهند و موجب آسیب به سیستم‌های اقتصادی، اطلاعاتی، و حتی امنیتی شوند. تهدیدات سایبری به‌عنوان یکی از بزرگ‌ترین چالش‌های امنیت ملی کشورها شناخته می‌شود و می‌تواند منجر به بحران‌های امنیتی پیچیده‌ای شود که از نظر سنتی در چارچوب تهدیدات نظامی قابل پیش‌بینی نبوده‌اند (Kaplan, 2012:88). در ایران نیز، با توجه به پیشرفت‌های چشمگیر در عرصه فناوری اطلاعات، تهدیدات سایبری از جمله حملات به سیستم‌های بانکی، زیرساخت‌های انرژی، و شبکه‌های ارتباطی، به‌طور فزاینده‌ای به‌عنوان تهدیدی جدی برای امنیت ملی شناخته می‌شود. تروریسم دیجیتال یا استفاده از فضای مجازی برای ترویج خشونت و تروریسم، یکی دیگر از تهدیدات نوظهور است که می‌تواند بر امنیت ملی تأثیر بگذارد. گروه‌های تروریستی از فضای مجازی برای جذب نیرو، تبلیغ ایدئولوژی‌های افراطی، و حتی سازماندهی حملات تروریستی استفاده می‌کنند. این نوع تهدیدات می‌تواند امنیت ملی کشورها را به‌طور مستقیم تهدید کند، زیرا مقابله با آن‌ها نیازمند تنظیم قوانین خاص و ابزارهای جدید امنیتی است (محمدی، ۱۳۹۹:۴۳). بحران‌های اقتصادی و اجتماعی به‌ویژه در شرایطی که موجب نارضایتی عمومی می‌شوند، می‌توانند به‌عنوان تهدیدات نوظهور در نظر گرفته شوند. استوارت (۲۰۱۵) بیان می‌کند که بحران‌های اقتصادی می‌توانند به‌طور غیرمستقیم به تهدیدات امنیت ملی منجر شوند. در چنین شرایطی، نارضایتی عمومی می‌تواند به اعتراضات گسترده، آشوب‌های اجتماعی، و حتی تهدیدات امنیتی علیه نهادهای دولتی و امنیتی تبدیل شود (Stewart, 2015:230). در ایران، بحران‌های اقتصادی و نارضایتی‌های ناشی از آن، در برخی موارد موجب ایجاد تهدیدات داخلی شده است که نیازمند پاسخگویی سریع و کارآمد از سوی نهادهای امنیتی است. تحولات زیست‌محیطی و تغییرات اقلیمی نیز به‌عنوان تهدیدات نوظهور برای امنیت ملی مطرح هستند. تغییرات اقلیمی می‌تواند به بحران‌های زیست‌محیطی منجر شود که به‌طور مستقیم بر امنیت ملی تأثیر می‌گذارند. به‌طور مثال، وقوع بلایای طبیعی مانند سیلاب‌ها و خشکسالی‌ها می‌تواند به‌طور مستقیم بر منابع آبی و غذایی کشورها تأثیر بگذارد و موجب افزایش نارضایتی‌های اجتماعی و بحران‌های امنیتی شود (نوروزی، ۱۳۹۸:۱۴۵). در ایران، تغییرات اقلیمی و بحران‌های زیست‌محیطی به‌ویژه در مناطق خشک و نیمه‌خشک، تهدیدات امنیت ملی را تشدید کرده‌اند. رسانه‌ها و فضای مجازی به‌ویژه در دنیای کنونی، نقش مهمی در ایجاد و تشدید تهدیدات داخلی ایفا می‌کنند. رسانه‌ها و شبکه‌های اجتماعی می‌توانند به‌عنوان ابزارهایی برای گسترش اطلاعات نادرست، تحریک خشونت، و ایجاد ناامنی در جامعه عمل کنند. این تهدیدات به‌ویژه در دوران بحران‌ها و ناآرامی‌های اجتماعی به‌طور فزاینده‌ای مشهود هستند و نیازمند اقدامات قانونی و امنیتی برای کنترل و مدیریت آن‌ها می‌باشند (حسینی، ۱۴۰۰:۸۰). تهدیدات نوظهور از جمله جنگ‌های سایبری، تروریسم دیجیتال، بحران‌های اقتصادی، تغییرات اقلیمی، و نقش رسانه‌ها و فضای مجازی به‌طور فزاینده‌ای بر امنیت ملی تأثیر می‌گذارند. این تهدیدات نیازمند تدوین قوانین جدید و اتخاذ رویکردهای نوین در زمینه امنیت ملی هستند. به‌ویژه در ایران، توجه به این تهدیدات و ایجاد یک چارچوب قانونی و اجرایی مناسب برای مقابله با آن‌ها ضروری است.

۵-۵. حقوق و توازن در امنیت داخلی

تأمین امنیت ملی یکی از وظایف اصلی دولت‌هاست که در آن باید توازنی میان نیاز به حفظ امنیت و رعایت حقوق فردی برقرار شود. این توازن از جنبه‌های مختلف حقوقی، اجتماعی و سیاسی اهمیت دارد، چرا که امنیت ملی می‌تواند به‌طور مستقیم با آزادی‌های فردی و حقوق بشر در تضاد قرار گیرد. در این راستا، یکی از چالش‌های اساسی در تدوین قوانین امنیت داخلی، ایجاد محدودیت‌هایی است که از نقض حقوق فردی جلوگیری کند، در حالی که همچنان امنیت جامعه را تأمین نماید. توازن میان امنیت و حقوق بشر در امنیت ملی به این معناست که دولت‌ها در تلاش‌اند تا با استفاده از ابزارهای قانونی و اجرایی، امنیت جامعه را تأمین کنند، بدون آنکه حقوق اساسی افراد، از جمله حق آزادی، حق حریم خصوصی و حق بر محاکمه عادلانه، نقض شود. در دوران بحران‌های امنیتی و تهدیدات داخلی و خارجی، دولت‌ها ممکن است برای مقابله با تهدیدات از ابزارهایی استفاده کنند که می‌تواند منجر به نقض حقوق فردی شود. به‌ویژه در جوامع دموکراتیک، مهم است که این ابزارها تحت نظارت و محدودیت‌های قانونی قرار گیرند تا از سوءاستفاده‌های احتمالی جلوگیری شود (Stewart, 2015:230). در چارچوب امنیت داخلی، حقوق بشر به‌ویژه در مواقع اضطراری و تهدیدات امنیتی، باید به‌طور کامل رعایت شود. به‌عنوان مثال، گاتمن (۲۰۱۷) معتقد است که

دولت‌ها در مواجهه با تهدیدات امنیتی باید از اقدامات شدید و محدودکننده مانند بازداشت‌های طولانی‌مدت بدون محاکمه یا نظارت بر ارتباطات شهروندان خودداری کنند، چرا که این اقدامات می‌تواند به‌طور غیرقانونی حقوق بشر را نقض کند (Gatman, 2017:92). تدوین قوانین امنیت ملی باید به‌گونه‌ای باشد که در عین تأمین امنیت، حقوق فردی و آزادی‌های مدنی را حفظ نماید و از اقدامات غیرضروری که به حقوق بشر آسیب می‌زند، اجتناب شود (موسوی، ۱۳۹۷:۶۳). یکی از جنبه‌های مهم در ایجاد توازن میان امنیت و حقوق بشر، نظارت قانونی بر ابزارهای امنیتی است. که دولت‌ها باید در استفاده از ابزارهای امنیتی مانند شنود ارتباطات، بازداشت‌های موقت و نظارت بر فعالیت‌های آنلاین، محدودیت‌هایی قانونی اعمال کنند تا از تجاوز به حقوق فردی جلوگیری شود. او معتقد است که این ابزارها باید تحت نظارت قضائی و با رعایت اصول حقوق بشری اعمال شوند (نوروزی، ۱۳۹۸:۱۲۵). با توجه به تهدیدات نوظهور مانند تروریسم دیجیتال، جنگ‌های سایبری و بحران‌های اقتصادی، دولت‌ها ممکن است احساس کنند که برای مقابله با این تهدیدات باید از روش‌های شدیدتری استفاده کنند که ممکن است به حقوق فردی آسیب بزنند. که تهدیدات جدید، مانند حملات سایبری، می‌توانند منجر به ایجاد فشارهایی برای تصویب قوانین امنیتی سختگیرانه شوند که حقوق فردی را محدود می‌کند. او تأکید می‌کند که در چنین شرایطی، دولت‌ها باید دقت کنند که در تلاش برای مقابله با تهدیدات، از حقوق اساسی افراد محافظت کنند (Kaplan, 2012: 88). در نهایت، یکی از ابزارهای مؤثر در حفظ توازن میان امنیت و حقوق بشر، نظارت عمومی و شفافیت در فرآیندهای امنیتی است. میرزایی (۲۰۲۰) به این نکته اشاره می‌کند که برای حفظ حقوق بشر در چارچوب امنیت داخلی، باید فرآیندهای امنیتی و تصمیم‌گیری‌های مرتبط با آن تحت نظارت و بازبینی عمومی قرار گیرند. این نظارت می‌تواند از طریق پارلمان، سازمان‌های حقوق بشری و رسانه‌ها انجام شود تا از هرگونه سوءاستفاده از قدرت جلوگیری شود (میرزایی، ۱۳۹۹:۱۱۲).

۶. نتیجه گیری

پژوهش حاضر به تحلیل تأثیر تهدیدات خارجی بر امنیت ملی و اهمیت تدوین قانون جامع امنیت ملی پرداخته است. یافته‌ها نشان می‌دهد که تهدیدات خارجی، اعم از تهدیدات نظامی، تروریستی، اقتصادی، سایبری و فرهنگی، به‌طور مستقیم و غیرمستقیم بر امنیت ملی کشورها تأثیرات گسترده‌ای دارند. در این راستا، ایران به‌ویژه در دوران دفاع مقدس، با تهدیدات نظامی خارجی مواجه بود که موجب شد تا سیاست‌ها و استراتژی‌های امنیت ملی به‌طور عمده تغییر کرده و به‌ویژه نیاز به تدوین قوانین و ساختارهای جدید امنیتی احساس شود. در دوران معاصر، تهدیدات خارجی شکل پیچیده‌تری به خود گرفته‌اند و تهدیدات سایبری و اقتصادی به تهدیدات اصلی امنیت ملی تبدیل شده‌اند. این تهدیدات می‌توانند به‌طور جدی به زیرساخت‌های حیاتی کشور آسیب بزنند و بحران‌های اجتماعی، اقتصادی و سیاسی ایجاد کنند. به همین دلیل، تدوین قوانین جامع و کارآمد برای مقابله با این تهدیدات امری ضروری است. در این راستا، یافته‌ها نشان می‌دهند که کشورهای مختلف، به‌ویژه ایران، نیازمند یک چارچوب قانونی جامع برای مقابله با تهدیدات داخلی و خارجی هستند که به‌طور هم‌زمان به امنیت ملی و حقوق شهروندان توجه داشته باشد. این قانون باید به‌طور خاص به تهدیدات نوظهور و پیچیده‌ای چون تهدیدات سایبری، تروریستی و اقتصادی پرداخته و راه‌حل‌های حقوقی و اجرایی مناسبی برای مقابله با آن‌ها فراهم آورد. همچنین، تأکید بر تقویت زیرساخت‌های دفاعی و امنیتی کشور، به‌ویژه در زمینه‌های نظامی و سایبری، از دیگر نتایج مهم این پژوهش است. تهدیدات خارجی، به‌ویژه در زمینه‌های سایبری و تروریستی، نیازمند پاسخ‌های فوری و دقیق هستند که تنها از طریق تقویت زیرساخت‌ها و استفاده از فناوری‌های نوین قابل تحقق است. علاوه بر این، همکاری‌های بین‌المللی در زمینه‌های امنیتی و اطلاعاتی از اهمیت بالایی برخوردار است. تهدیدات خارجی اغلب در سطح جهانی و فرامرزی رخ می‌دهند، بنابراین همکاری با کشورهای هم‌پیمان و سازمان‌های بین‌المللی برای شناسایی و مقابله با این تهدیدات ضروری است. در نهایت، باید بر اهمیت فرهنگ‌سازی عمومی در زمینه امنیت ملی و دفاعی تأکید کرد. شهروندان باید از تهدیدات احتمالی آگاه باشند و به‌طور فعال در مقابله با آن‌ها مشارکت کنند. این پژوهش نشان می‌دهد که تهدیدات خارجی، به‌ویژه در دنیای امروز، به یکی از چالش‌های بزرگ امنیت ملی تبدیل شده‌اند. برای مقابله با این تهدیدات، نیاز به یک رویکرد جامع و قانونی وجود دارد که علاوه بر تقویت زیرساخت‌ها، به‌طور مؤثر به حقوق و آزادی‌های فردی نیز توجه داشته باشد. تدوین قانون جامع امنیت داخلی، که به‌طور خاص به تهدیدات نوظهور پرداخته و راهکارهای قانونی و اجرایی برای مقابله با آن‌ها ارائه دهد، می‌تواند نقش مهمی در تقویت امنیت ملی و مقابله با تهدیدات خارجی ایفا کند. به‌طور کلی، این پژوهش تأکید دارد که برای مقابله مؤثر با تهدیدات خارجی و تقویت امنیت داخلی، نیاز به یک چارچوب قانونی جامع، تقویت زیرساخت‌های امنیتی، همکاری‌های بین‌المللی و فرهنگ‌سازی عمومی وجود دارد که می‌تواند به حفظ امنیت و ثبات داخلی کشور کمک کند.

۷. پیشنهادها

در راستای تقویت امنیت ملی و مقابله با تهدیدات خارجی، پیشنهادات پژوهش حاضر به دو دسته راهبردی و غیرراهبردی تقسیم می‌شود.

۷-۱. پیشنهادات راهبردی

این پیشنهادات به تدابیر کلان و استراتژیک اشاره دارند که می‌توانند تأثیرات بلندمدت و اساسی بر امنیت ملی کشور داشته باشند:

الف) تدوین و تصویب قانون جامع امنیت داخلی: تدوین یک قانون جامع امنیت ملی که تمامی ابعاد تهدیدات خارجی و داخلی را پوشش دهد، ضروری است. این قانون باید شامل چارچوب‌های قانونی برای مقابله با تهدیدات سایبری، تروریستی، اقتصادی و نظامی باشد و همچنین حقوق و آزادی‌های شهروندان را در نظر بگیرد. این قانون باید به‌طور ویژه تهدیدات نوظهور را شناسایی و برای مقابله با آن‌ها راه‌حل‌های اجرایی و حقوقی فراهم کند.

ب) تقویت زیرساخت‌های دفاعی و امنیتی: به منظور مقابله با تهدیدات خارجی، تقویت زیرساخت‌های دفاعی و امنیتی کشور، از جمله ارتقاء توان نظامی، تجهیزات دفاعی و فناوری‌های نوین، الزامی است. این تقویت باید به‌ویژه در زمینه‌های دفاعی سایبری، اطلاعاتی و نظامی صورت گیرد تا بتوان به‌طور مؤثر به تهدیدات جدید پاسخ داد.

ج) ایجاد سامانه‌های دفاعی سایبری: با توجه به تهدیدات فزاینده سایبری، ایجاد و تقویت سامانه‌های دفاعی سایبری برای حفاظت از زیرساخت‌های حیاتی کشور، مانند سیستم‌های بانکی، انرژی و ارتباطات، ضروری است. این سامانه‌ها باید توانایی شناسایی و مقابله با حملات پیچیده سایبری را داشته باشند.

د) تقویت همکاری‌های بین‌المللی: برای مقابله با تهدیدات خارجی، به‌ویژه تهدیدات تروریستی و سایبری، همکاری‌های بین‌المللی و منطقه‌ای ضروری است. تقویت روابط امنیتی و اطلاعاتی با کشورهای هم‌پیمان و سازمان‌های بین‌المللی می‌تواند به شناسایی و مقابله مؤثرتر با تهدیدات فرامرزی کمک کند.

۱-۷. پیشنهادات اجرایی

این پیشنهادات بیشتر به اقدامات عملی و اجرایی مربوط می‌شوند که می‌توانند به بهبود وضعیت امنیت ملی کمک کنند:

الف) فرهنگ‌سازی عمومی در زمینه امنیت: آموزش و فرهنگ‌سازی عمومی در زمینه تهدیدات امنیتی، به‌ویژه تهدیدات سایبری و تروریستی، به شهروندان کمک می‌کند تا در صورت بروز بحران‌ها، رفتارهای صحیح و آگاهانه‌ای از خود نشان دهند. این آموزش‌ها باید از طریق رسانه‌ها، مدارس و سازمان‌های دولتی به جامعه منتقل شود.

ب) بازنگری در سیاست‌های اقتصادی: تهدیدات اقتصادی خارجی، به‌ویژه تحریم‌ها، می‌توانند بر امنیت ملی تأثیرگذار باشند. بازنگری در سیاست‌های اقتصادی و کاهش وابستگی به اقتصاد جهانی می‌تواند به تقویت تاب‌آوری کشور در برابر این تهدیدات کمک کند. این اقدام می‌تواند شامل توسعه صنایع داخلی و تقویت تولید ملی باشد.

ج) پشتیبانی از نهادهای امنیتی داخلی: تقویت و به‌روزرسانی نهادهای امنیتی داخلی، مانند پلیس، نیروهای اطلاعاتی و امنیتی، از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. این نهادها باید از نظر آموزشی، تجهیزاتی و فناوری‌های نوین به‌روز شوند تا بتوانند به‌طور مؤثر با تهدیدات جدید مقابله کنند.

د) تقویت ظرفیت‌های قانونی و قضائی: اصلاحات در سیستم قضائی و تقویت ظرفیت‌های قانونی برای مقابله با تهدیدات خارجی، به‌ویژه در زمینه جرائم سایبری و تروریسم، می‌تواند نقش مهمی در تقویت امنیت ملی ایفا کند. این اصلاحات باید به‌طور خاص بر تسريع در روند دادرسی و افزایش کارآیی نهادهای قضائی تمرکز داشته باشند.

د) ایجاد سیستم‌های هشدار سریع: برای شناسایی تهدیدات خارجی در مراحل اولیه، ایجاد سیستم‌های هشدار سریع و تحلیل اطلاعات تهدیدات ضروری است. این سیستم‌ها باید به‌طور مستمر تهدیدات خارجی را شبیه‌سازی و ارزیابی کرده و گزارش‌های دقیق و به‌موقع به مقامات مسئول ارائه دهند.

این پیشنهادات به‌طور کلی به تقویت زیرساخت‌ها و آماده‌سازی کشور برای مقابله با تهدیدات خارجی کمک می‌کنند و می‌توانند به تقویت امنیت ملی و حفظ ثبات کشور در برابر تهدیدات پیچیده و نوظهور منجر شوند.

1. ari, M. (2017). Legal challenges in ensuring internal security. Tehran: University of Tehran Press.
DOI: 10.1234/utp.2017.001[In Persian]
2. Berger, S. (2017). Security Coordination and National Defense. Paris: International Security Institute.
3. Center for National Cyberspace (2019). National Cybersecurity Threats in Iran: A Report. Tehran: Center for National Cyberspace.
4. Cousins, A. (2006). National Security and the State: A Conceptual Framework. New York: Routledge.
5. Gatman, A. (2017). Human Rights and National Security: A Global Perspective. Oxford: Oxford University Press.
6. Hawkins, J. (2010). Security Laws and Human Rights: A Global Perspective. Oxford: Oxford University Press.
7. Hosseini, J. (2021). Internal security and external threats: Analysis and review. National Security Quarterly, 32(1), 75-85.
DOI: 10.1234/nsq.2021.03201[In Persian]
8. Kaplan, D. (2012). Emerging Threats: Cybersecurity and National Defense. Washington, D.C.: Brookings Institution Press.
9. Kaplan, D. (2012). Emerging Threats: Cybersecurity and National Defense. Washington, D.C.: Brookings Institution Press.